

Innspill til Stortingets arbeids- og sosialkomité - Statsbudsjettet 2027, fra Arbeid & Inkludering i NHO Service og Handel

Kapittel 634 Arbeidsmarkedstiltak

Arbeid & Inkludering representerer over 200 arbeids- og inkluderingsvirksomheter over hele landet. De er offentlig eller ideelt eide virksomheter med utbytteforbud, og er forhåndsgodkjent for å levere arbeidsmarkedstiltakene Arbeidsforberedende trening (AFT) og Varig tilrettelagt arbeid (VTA). I tillegg leverer mange anbudsutsatte tiltak som oppfølging, avklaring og arbeidsrettet rehabilitering. Virksomhetene har spisskompetanse på tiltak for mennesker med behov for bred og tett oppfølging for å komme i jobb eller utdanning.

Arbeid & Inkludering anmoder komiteen om å styrke tilbudet til dem som trenger mest omfattende hjelp for å komme i arbeid. Den samlede rammen til arbeidsmarkedstiltak under kap. 634 må økes, slik at flere får et egnet tilbud. A&I anmoder samtidig om en tydeligere prioritering av plasser til arbeidsforberedende trening (AFT) under post 76 og en opptrapping av varig tilrettelagt arbeid (VTA) under post 77, i tråd med Stortingets vedtak nr. 617 av 6. mai 2025.

Dette utdypes under:

Behov for økt satsning på arbeidsmarkedstiltak og en målretting mot de som trenger mest oppfølging for å komme i jobb eller utdanning

Regjeringen har som mål at 130 000 flere skal i arbeid innen 2030, herunder 30 000 unge under 30 år. Arbeid & Inkludering støtter ambisjonen, men reagerer på at veksten i bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak er lavere enn tidligere år. Dette skjer parallelt med en økning i budsjetterte utgifter til både uføretrygd og arbeidsavklaringspenger. Skal denne trenden snus, må den totale innsatsen på arbeidsmarkedstiltak styrkes og det må satses mer på tiltak til mennesker som står i fare for å motta, eller som allerede mottar disse ytelsene. Arbeidsmarkedstiltak er sentralt for å få flere i jobb, samtidig er det kun 19% av alle mottakere av AAP som mottar et arbeidsmarkedstiltak (s 216).

Mange som står utenfor arbeidslivet har sammensatte utfordringer med helse, manglende utdanning, lite arbeidserfaring og en vanskelig livssituasjon. De har behov for tett og skreddersydd oppfølging, som varer lenge nok for å komme i arbeid eller utdanning. For mange i denne målgruppen er risikoen for uføretrygd høy dersom de ikke får et egnet tilbud. *Det er derfor særlig viktig å investere i dem som trenger mest oppfølging. Kompetansen og kapasiteten i arbeids- og inkluderingsvirksomhetene kan benyttes i enda større grad til å nå regjeringens mål om flere i arbeid!*

En tydeligere arbeidsdeling vil gi bedre ressursutnyttelse og kapasitet til å hjelpe flere

Skal flere komme i arbeid, må Nav og arbeids- og inkluderingsvirksomhetene bruke sin kompetanse og kapasitet i fellesskap. I budsjettet kommer det tydelig fram at det blir bevilget mer midler til Navs egenregi, og at Nav bygger opp tilbud selv. Det er flere eksempler på dette: I «Et enklere Nav» i Trondheim (kap. 2652 post 70) kunne arbeids- og inkluderingsvirksomhetene vært en naturlig samarbeidspartner om oppfølgingen av unge med sammensatte behov. Det samme gjelder satsingen på IPS, hvor arbeids- og inkluderingsvirksomhetene kan vise til svært gode resultater. Også oppfølgingen av VTA-O i Navs egenregi styrkes med 11 mill. kroner (kap. 634 post 01).

Etter vår vurdering er Navs kompetanse best innrettet mot personer med mindre omfattende bistandsbehov, mens arbeids- og inkluderingsvirksomhetene har spisskompetanse på dem som trenger bred, tett og langvarig oppfølging. *En tydeligere arbeidsdeling vil gi bedre ressursutnyttelse og kapasitet til å hjelpe flere.*

Kapittel 634 post 76 Tiltak for arbeidssøkere

Denne posten finansierer en stor del av arbeidsmarkedstiltakene, bl a tiltak som er viktige for overgang til arbeid/utdanning, som AFT, avklaring, oppfølging og arbeidsrettet rehabilitering.

Arbeidsforberedende trening (AFT) gir personer med nedsatt arbeidsevne og omfattende oppfølgingsbehov en reell mulighet til å komme i jobb eller utdanning. Dette er et tiltak som også er særlig egnet for unge. Tiltaket kombinerer kartlegging, tett individuell oppfølging, arbeidstrening og kvalifisering med utprøving i ordinært arbeidsliv. Departementet viser til positive effekter av AFT på overgang til arbeid og utdanning (s 121). For mennesker med sammensatte utfordringer kan denne sammenhengende innsatsen være avgjørende for å få brukt arbeidsevnen sin og unngå varig utenforskap og uføretrygd.

Behovet for innsats er stort. Regjeringen foreslår 59,2 mrd. kroner til arbeidsavklaringspenger i 2027, mot 55,9 mrd. kroner i saldert budsjett for 2026 (kap. 2651 post 70). Samtidig melder våre medlemsbedrifter om ventelister til AFT, noen steder også nedtrekk i plasser.

Mennesker som trenger hjelp til å komme videre, må få tilgang til et egnet tilbud mens muligheten for arbeid og utdanning *fortsatt er til stede*.

Arbeid & Inkludering anmoder komiteen om å øke bevilgningen under kap. 634 post 76. Videre må departementet i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet tydelig prioritere personer med nedsatt arbeidsevne og omfattende oppfølgingsbehov og sikre at arbeids- og inkluderingsvirksomhetenes kompetanse tas i bruk gjennom AFT- tiltaket.

Kapittel 634 post 77 Varig tilrettelagt arbeid

VTA gir mennesker som mottar eller forventes å få uføretrygd, mulighet til å delta i arbeidslivet med nødvendig tilrettelegging og oppfølging. Fra september 2026 er forsterket oppfølging av VTA-ansatte i ordinært arbeidsliv (VTA-O) blitt en permanent ordning. Dette kan gi flere uføretrygdede arbeidsmuligheter, men forutsetter tilstrekkelig finansiering.

Stortinget vedtok 6. mai 2025 at det skal opprettes 1 000 nye VTA-plasser årlig fra statsbudsjettet for 2026. I budsjettet for 2027 foreslår regjeringen bare 300 nye plasser og ber samtidig Stortinget oppheve vedtak 617 og 619 om opptrappingen. Arbeid & Inkludering mener Stortinget må stå fast ved ambisjonen om 1 000 nye plasser årlig.

Det er ventelister til VTA i ulike deler av landet. Bak ventelistene står mennesker som ønsker å arbeide, men som mangler et egnet tilbud. Regjeringen vil gjøre det lettere for uføretrygdede å delta i arbeidslivet. Da må ambisjonen følges av flere tilrettelagte arbeidsplasser. En opptrapping på bare 300 plasser er ikke tilstrekkelig.

I statsbudsjettet for 2026 ble det bevilget midler til 700 nye VTA-plasser. Likevel får flere av Arbeid & Inkluderings medlemsbedrifter beskjed fra Nav på fylkesnivå om at det ikke er midler til nye plasser.

Arbeid & Inkludering anmoder komiteen om å etterspørre en oversikt fra departementet for 2026 over hvordan midlene er fordelt fylkesvis, hvor mange nye plasser som faktisk er opprettet, og hva som eventuelt hindrer gjennomføringen.

Videre anmoder vi komiteen om å øke bevilgningen under kap. 634 post 77 slik at det kan opprettes 1 000 nye VTA-plasser i 2027, og avvise forslagene om å oppheve vedtak 617 og 619. Opptrappingen må bygge på behovene i hele landet og gi et reelt tilbud også til unge som trenger VTA etter videregående skole.

Kontaktperson: Direktør Vibeke Johnsen, vibeke.johnsen@nhosh.no, 97038830